

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quarta. Quodnam sit adæquatum objectum Intellectûs nostri?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

non agat producendo effectivè cognitionem tam bene, quàm intellectus agens agit producendo speciem intelligibilem, sed quòd intelligat formaliter per receptionem cognitionis in se.

XIII.
*Intellectus
agens manet
in anima
separata.*

Quæres: An intellectus agens maneat in anima separata & Angelo? Quæritur hoc supponit in Angelo dari intellectum agentem, quod probatur, pro nunc breviter, fuisit in proprio loco in Metaphysica, quia objectum materiale non magis est sufficiens in intellectu Angelico producere species quàm in humano. Et licet nunc haberet omnes species infusas, ut volunt Thomistæ, contra quos hic agimus, id tamen non arguit, quin si relinquerentur suis viribus habeant eandem facultatem. Hoc supposito Respondeo affirmativè. Probatur, quia aliàs nec Angeli, nec Animæ separatae possent intelligere res absentes, præteritas, aut futuras nihil enim posset eos ad hoc determinare, nisi ponantur in illis species, sed si ponantur in illis species debet poni aliqua causa productiva earum ex parte Angeli & Animæ, illa verò causa est intellectus agens, ergò habent.

XIV.

Dices: Ipsa objecta posse determinare illos tanquam causæ totales, ergò. Respondeo, licet fortè id verum esset de objecto spirituali, non verò quòd objecta sunt materialia, materiale enim nequit esse causa totalis formæ spiritualis.

Instatur: Sed Angeli aut animæ separatae nec quidem possunt acquirere species rerum materialium, ergò adhuc frustra ponitur in illis agens intellectus, probatur antecedens subsumpti, quia res materiales non possunt determinare intellectum, nisi mediantibus phantasmatibus, quæ nec in Angelo, nec in anima separata sunt. Respondeo negando antecedens, & probationem, sicut enim ipsamet phantasmata, licet materialia sunt, possunt intellectum determinare ad suam speciem spiritualem, ita etiam res corporales absque phantasmatibus hoc facere possunt.

QUÆSTIO IV.

Quodnam sit adequatum objectum intellectus nostri?

I.
*Aliud est
objectum
motivum,
aliud terminativum.*

Certum est omne illud esse objectum intellectus nostri, quod quavis ratione est conceptibile, ut sunt Deus, Creatura, Universalia, Singularia, Res spirituales, & materiales, entia, non entia, substantiæ & accidentia, realia & rationis, quando enim dicimus, Chymæra est ens rationis, aliquod objectum huiusmodi apprehendimus, difficultas ergò est de objecto adequato, juxta sensum illum, quo quæritur de scientiis totalibus, quod nam ex pluribus objectis quæ attingunt, sit objectum adequatum earum. Pro quo notandum primò duplex communiter objectum assignari, unum scilicet *motivum*, quod movet intellectum ad intellectionem, & terminat eandem; alterum *terminativum*, quod solum terminat intellectionem, & non movet ad illam. Secundò intellectum habere posse in statu separationis

objectum, quod latius pateret, quàm in statu conjunctionis. Tertio potest habere objectum, quod sit naturalis attingentiæ, & etiam aliud quod supernaturalis attingentiæ, ut patet ex D. Bernardo tract. de vir. solit. cap. 17. Intellectus quidem idem ipse est, qui quocumque, seu in bonum, seu in malum applicitus fuerit, natus aliter viget, sed alius invenitur sibi relicto, alium a gratia illuminatum. De primo hic quæritur. Unde

Dico I. Objectum adequatum intellectus nostri est ens communissimè sumptum sub ratione veri, & non sub ratione veri. Ita Doctor 1. d. 3. q. 3. & q. 26. de anima.

Probatur prima pars autoritate SS. Patrum Augustini lib. 33. q. 9. q. 31. *Intelligentia est per quam ea proficit animus que sunt.* Et q. 32. *Objectum intelligentie quæritur.* Et lib. de duab. an. cap. 5. *Quidquid est, intelligibile est.* Bernardi, qui per totum lib. 5. de considerat. non solum Deum sed & Angelos contemplatur, & considerat non solum per se, sed etiam per scientiam cap. 4. cum ait de Angelis: *Porro intellectu præditos non habet, non opinione sed intellectu capimus, quia non possunt in se expertes & Dei simul participes esse.*

Probatur secundo. Quia ens communissimè sumptum comprehendit omnia prorsus intelligibilia sub aliqua ratione, vel tanquam species, vel tanquam modos, aut differentias, vel tanquam proprietates & accidentia, vel tanquam aliquid sibi & suis species oppositum, ergò ens communissimè sumptum erit objectum adequatum.

Probatur secunda pars, quia intellectus non omnia entia attingit solum sub ratione veri, sed etiam sub ratione imitatis, multitudinis, bonitatis, & malitiae, ut expertentiæ constat, ergò non potest esse sub ratione veri. Confirmatur, quia non est ratio, quare potius non debeat esse sub ratione boni, aut unius, quàm sub ratione veri, quam omnes sint proprietates entis, quia tam bene intelligimus objecta sub ratione boni, unius, ac veri, ergò non sub ratione veri, sed sub ratione entis erit objectum adequatum.

Dices: Objectum voluntatis est ens bonum, ergò objectum intellectus erit ens verum, & non ens ut sic. Respondeo distinguendo consequens erit objectum intellectus, prius licet abstractus concedo consequentiam; proinde abstracte ab illo, nego consequentiam.

Arguitur: Si ens ut sic esset objectum adequatum intellectus, posset intellectus omnia intelligibilia comprehensa sub ente ut sic intelligere, & quidem tam distinctè, quam cognoscit ens ut sic distinctè, sed hoc nequit dici, aliàs posset etiam Deum naturaliter cognoscere cognitione certà & distinctà. Respondeo negando majorem, quia licet potentia possit ferri in rationem aliquam superiorem, qualis est ratio entis, naturaliter clarè distinctè, tamen potest aliqua res contenta sub illa ratione superiori tantè esse per se, ut si debeat distinctè cognosci, non possit, nisi per aliquod auxilium supernaturale. Instat.

Instatur

Instatur: Sensus externi possunt naturaliter cognoscere quodcumq; objectum contentum sub suo objecto adæquato, ergo & intellectus à pari. Respondeo negando consequentiam, disparitas est, quia sensibus externis non competunt diversi status attingentia objecti, sicut competunt intellectui. Si autem oculus potest videre Deum, ut dicunt aliqui, ad hanc tamen visionem eliciendam necessarium requirit auxilium supernaturale, & sic Deus non continebitur sub objecto oculi adæquato naturaliter attingibili.

V. Quidditas rei materialis non est objectum adæquatum motuum intellectus nostri pro hoc statu, sed ens sensibile ut sic, comprehendens omnia quæ apprehendi possunt per sensu externos. Ita D. Augustinus Epist. 12. 11. Trin. 10. &c. actandum lib. 6. Musc. 1. 1. ubi ait. Arbitror tamen quod si humana corpora non vidissem, nullo modo possem ea visibili specie cogitando significare.

Probatur prima pars, si quidditas rei materialis esset objectum adæquatum motuum intellectus pro hoc statu, id deberet præstare per speciem impressam, sed nullam immitte talem speciem impressam, ergo: probatur minor, quia si substantia materialis produceret speciem in intellectu nostro, intellectus quoque cognosceret in Eucharistia absentiam ejus, sed non cognosceret, ergo non producit sui speciem. Probatur major, quia visus verè cognosceret absentiam cuiuscumq; coloris, aut lucis eò, quod non producat speciem; ergo dum est præsens deberet intellectus eam cognoscere & quando non est præsens etiam absentia ejus cognosceret.

Probatur secunda pars, quia illud solum est adæquatum objectum motuum intellectus nostri, sine cuius ratione non potest moveri ad intelligendam ullam rem pro hoc statu, sed tale est Ens sensibile, ergo: probatur minor experientia, intellectus pro hoc statu ita dependet à phantasmatis ut nisi moveatur ab illis, nil prorsus intelligere possit, ergo sine illo nequit moveri, sine quo nequit habere phantasmata, sed nisi sensibile moveret potentiam externam, nullum dabitur phantasma internum, ut patet experientia; ergo ens sensibile ut sic erit objectum adæquatum motuum intellectus pro hoc statu.

VI. Nota autem, quando dico objectum adæquatum intellectus esse sensibile ut sic, sensum esse, quod nullum sit sensibile, quod non posset movere intellectum modo in probatione explicato, & quod intellectus non posset moveri ad intellectionem alicujus absque motione aliqua præterita, vel præsentis Entis sensibilis.

Arguitur: Intellectus cognoscit non solum accidentia sensibilia, sed etiam subjectum ejus quod est substantia, ergo objectum motuum erit quidditas, seu substantia materialis. Respondeo distinguendo antecedens, cognoscit subjectum per speciem propriam ipsius, nego antecedens, arguitivè concedo, potest enim differre ex propria cognitione accidentium acquisita per eorum species proprias, & sic formare conceptum substantiæ proprium.

VII. Instatur: Intellectus est capax speciei substantiæ; ergo poterit ipsi representari sub-

stantia per speciem propriam. Respondeo distinguendo antecedens, est capax secundum se concedo antecedens; pro hoc statu nego antecedens; nam pro hoc statu non est capax nisi specierum rerum phantasmatis, res autè phantasmatis sunt solæ res sensibiles, qualis non est substantia.

Quæres: Utrum intellectus cognoscat singularia? Cui quæstioni respondeo Conclusionem & Dico 3. Affirmativè, non tamen ita distinctè à cognitione, ut unum possit distinguere ab omnibus aliis propositis. Probatur prima pars, intellectus corrigat sensum circa singulare determinatum; ergo ipse per se cognoscit illud, consequentia est certa, quia potentia non potest corrigere nisi cognoscat errorem. Confirmatur, quia intellectus discurret & facit propositiones de subjecto singulari, ergo cognoscit singulare: probatur consequentia, quia sensus non potest componere talem propositionem, quia non cognoscit prædicatum universale; ergo erit intellectus & utrumq; cognoscat universale & particulare. Probatur secunda pars, quia nullum conceptum interiore habem⁹ de albedine quæ videm⁹ sensu externo, nec Petro v.g. aut Paulo, qui quantum ad experientiam nostrâ non esset omnino similis conceptui quæ haberemus de alia albedine, vel alio individuo humano ejusdem magnitudinis, figuræ, intentionis, ac cæterarum conditionum quæ Deus posset facere, ergo non possum⁹ habere conceptum distinctum de ullo individuo sub ratione sua propria

Opponitur autoritas Aristotelis 2. de Anima dicentis, intellectum esse universale & sensum singulare; ergo ex mente Aristotelis intellectus non percipit singularia. Respondeo Aristotelem non loqui exclusivè, sed vult tantum, quod sensus sola singularia, & intellectus præter singularia, intelligat universalia.

Instatur: Nullum materiale est actu intelligibile, sed tantum potentia, ergo ut singulare materiale sit intelligibile, debet abstrahi à materia, & consequenter à singularitate, respondeo distinguendo primum consequens, debet abstrahi à materia, quatenus debet habere esse intentionale in sensibus externis ac internis concedo consequentiam, quatenus non debet concipi, ut singulare, nego consequentiam.

Instatur: Intellectus est capax speciei substantiæ; ergo poterit ipsi representari sub-

stantia per speciem propriam. Respondeo distinguendo antecedens, est capax secundum se concedo antecedens; pro hoc statu nego antecedens; nam pro hoc statu non est capax nisi specierum rerum phantasmatis, res autè phantasmatis sunt solæ res sensibiles, qualis non est substantia.

Quæres: Utrum intellectus cognoscat singularia? Cui quæstioni respondeo Conclusionem & Dico 3. Affirmativè, non tamen ita distinctè à cognitione, ut unum possit distinguere ab omnibus aliis propositis. Probatur prima pars, intellectus corrigat sensum circa singulare determinatum; ergo ipse per se cognoscit illud, consequentia est certa, quia potentia non potest corrigere nisi cognoscat errorem. Confirmatur, quia intellectus discurret & facit propositiones de subjecto singulari, ergo cognoscit singulare: probatur consequentia, quia sensus non potest componere talem propositionem, quia non cognoscit prædicatum universale; ergo erit intellectus & utrumq; cognoscat universale & particulare. Probatur secunda pars, quia nullum conceptum interiore habem⁹ de albedine quæ videm⁹ sensu externo, nec Petro v.g. aut Paulo, qui quantum ad experientiam nostrâ non esset omnino similis conceptui quæ haberemus de alia albedine, vel alio individuo humano ejusdem magnitudinis, figuræ, intentionis, ac cæterarum conditionum quæ Deus posset facere, ergo non possum⁹ habere conceptum distinctum de ullo individuo sub ratione sua propria

Opponitur autoritas Aristotelis 2. de Anima dicentis, intellectum esse universale & sensum singulare; ergo ex mente Aristotelis intellectus non percipit singularia. Respondeo Aristotelem non loqui exclusivè, sed vult tantum, quod sensus sola singularia, & intellectus præter singularia, intelligat universalia.

Instatur: Nullum materiale est actu intelligibile, sed tantum potentia, ergo ut singulare materiale sit intelligibile, debet abstrahi à materia, & consequenter à singularitate, respondeo distinguendo primum consequens, debet abstrahi à materia, quatenus debet habere esse intentionale in sensibus externis ac internis concedo consequentiam, quatenus non debet concipi, ut singulare, nego consequentiam.

QUESTIO V.

Quodnam sit primum cognitum ab intellectu

Totius hujus quæstionis resolutio dependet à notitia & intelligetia ipsius, unde hic tantum quæro, dum una res cognoscitur, de qua plures conceptus formari possunt, v. g. de Petro, quatenus est Ens, & quatenus est substantia, & quatenus animal, & quatenus homo, & quatenus Petrus, seu individuum, quidnam ex his conceptibus subordinatis prius intelligatur, idq; tam cognitione distincta, quam confusa? hic autem vocatur cognitio distincta ea, quæ cognoscitur res ut includens suas partes essentielles, qualis est cognitio, quæ cognoscitur homo ut constans animalitate & rationalitate, cognitio verò confusa rei est quæ cognoscitur imperfectius, quàm hoc modo, sic scilicet, ut licet cognoscatur aliqua ratione, non cognoscitur tamen secundum suas partes essentielles, aut intrinsecas. In hac materia tres reperio sententias

VIII. Intellectus cognoscit singularia.

IX. Explicatur Aristoteles.

I. Status quæstionis.

Ggggg Prima